

Leergemeenschappen Cultuureducatie

De regeling Cultuureducatie met Kwaliteit (CMK 2017-2020) maakt het onder andere mogelijk om innovatieve samenwerkingstrajecten tussen onderwijs en het culturele veld tot stand brengen. Deze trajecten krijgen vorm binnen de **Leergemeenschappen Cultuureducatie (LC)** en werken vanuit een **onderzoekende** en **synergetische** gedachte: **samen komen we verder**.

Omdat de uitkomst niet vaststaat en de onderzoekende houding geprikkeld wordt door de begeleiding van de adviseur en de onderzoeker, ontstaat er een basis voor innovatie.

Wat is een Leergemeenschap Cultuureducatie?

In een Leergemeenschap Cultuureducatie vormt een duidelijke ontwikkelingsdoelstelling van zowel de school als culturele speler de basis. Dat vindt zijn weerslag in de cultuureducatie binnen de schoolmuren als op de manier van werken in het culturele veld. Daarbij ligt steeds de focus op het leren van leerlingen te verbeteren.

Binnen een LC werken één of meerdere scholen twee jaar samen met (één of meerdere spelers) uit het culturele veld. Gedurende twee jaar worden zij, begeleid door een adviseur en een onderzoeker.

De samenwerking wordt beschouwd als een open concept. Dit houdt in dat elke leergemeenschap uniek is en zich op z'n eigen manier ontwikkelt. Ook de samenstelling van de leergemeenschap kan gedurende 'de reis' veranderen. Er is dan ook geen blauwdruk voor de vorm van een leergemeenschap. In plaats van beoordelen en verantwoorden gaat het hier om een onderzoekende houding van alle partners en leerlingen. (Informeel) leren en ontwikkelen in de praktijk staan centraal.

Portfolio

In de eerste periode van CMKI is EVI ontwikkeld als instrument om de resultaten op schoolniveau te meten aangaande cultuuronderwijs en de gestelde ambitie van de school. Dit is dus een meetinstrument op schoolniveau.

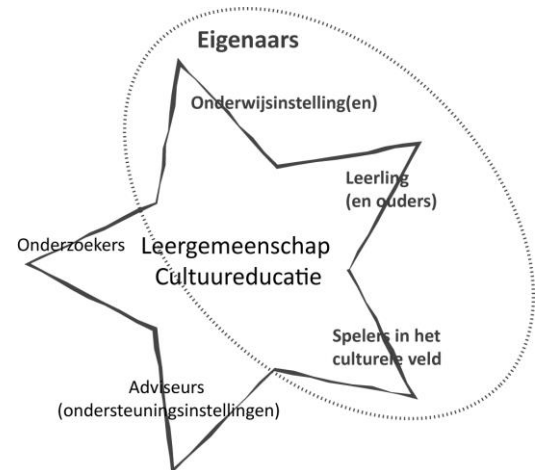
In de Leergemeenschap Cultuureducatie ligt de focus op het verbeteren van het leren van de leerling. Daarom besteden we in deze CMK periode aandacht aan de opbrengst op het niveau van de leerling. Welke vorm een portfolio zal hebben, is afhankelijk van de leergemeenschap zelf. De betrokken onderzoeker zal op dat vlak input geven.

Wie werken er samen? (kort)

In een Leergemeenschap Cultuureducatie werken vijf rollen samen.

1. De onderwijsinstelling
2. Leerling (en ouders)
3. Spelers in het culturele veld
4. De adviseur
5. De onderzoeker

De onderwijsinstellingen, leerlingen/ouders en de spelers in het culturele veld zijn de **eigenaren** van de leergemeenschap. Na twee jaar stopt de begeleiding van de leergemeenschap en trekken de onderzoekers en de adviseur zich terug.

De adviseur en de onderzoeker **begeleiden** en ondersteunen de leergemeenschap. Vanuit de taak van de steunfunctieinstelling zal een adviseur in beeld blijven, maar minder intensief.

Verderop staat een uitgebreide beschrijving van deze vijf rollen.

Welk budget is er beschikbaar per leergemeenschap?

Per jaar is er per leergemeenschap 10.000 euro beschikbaar. Dit is inclusief vervangingsbudget voor leerkrachten, honorarium culturele speler, activiteiten, etc. De inzet van een adviseur en onderzoeker hoeven niet uit dit budget te worden betaald.

Intentieverklaring

Scholen en cultureel ondernemers gaan met elkaar een leergemeenschap aan als zij gezamenlijk een duidelijke ontwikkelingsdoelstelling hebben gesteld. Deze doelstellingen staan in dienst van zowel de cultuureducatie op de school als de manier van werken in het culturele veld.

Leergemeenschappen stellen een intentieverklaring op met een conceptbegroting die dient als subsidieaanvraag. In de intentieverklaring worden de kaders van de leergemeenschap geschetst.

Is een leergemeenschap anders dan bestaande samenwerkingen?

Ja, in bestaande ontwikkeltrajecten ligt de nadruk doorgaans op het bij elkaar brengen van vraag en aanbod: *De school heeft een vraag, de culturele speler ontwikkelt. De culturele speler heeft een product, de school neemt af.* Een leergemeenschap is een gezamenlijk leerproces van alle betrokkenen.

In een Leergemeenschap Cultuureducatie staat de gezamenlijke onderzoeksdoelstelling centraal (zie definitie).

Binnen de leergemeenschappen staat het samen leren van alle partners, het onderzoeken, het vernieuwen, het in kaart brengen van de leeropbrengsten en het borgen van de verandering centraal zowel in werkwijze van de school als in die van het culturele veld.

Leergemeenschap cultuureducatie versus Creatief partnerschap

De term 'creatief partnerschap' wordt soms genoemd als het gaat over de leergemeenschappen. Toch is er een verschil tussen beiden:

In een **creatief partnerschap** ligt de focus op het creatief vermogen in zowel het leren van de leerling, als in de samenwerking van de professionals.

Een **leergemeenschap cultuureducatie** richt zich niet per definitie op creativiteitsontwikkeling, maar op cultuureducatie in de brede zin. In de samenwerking ligt het accent op het aangaan van een gezamenlijk leerproces in een netwerkende structuur.

Samenvatting

In een Leergemeenschap Cultuureducatie vormt een duidelijke ontwikkelingsdoelstelling van zowel de school als culturele speler de basis. Dat vindt zijn weerslag in de cultuureducatie binnen de schoolmuren als op de manier van werken in het culturele veld. Het doel is om het leren van leerlingen te verbeteren.

Budget: 10.000 euro per jaar
Duur: Twee jaar per leergemeenschap

- Het verbeteren van de leren van de leerling staat centraal.
- Creëren van synergie tussen onderwijs en culturele veld. Echt samen-werken.
- Innovaties in cultuuronderwijs in het onderwijsprogramma.
- Verandering van manier van werken in het culturele veld.
- De uitkomst (product) staat vooraf niet vast. Informele manier van leren van de betrokken partners.

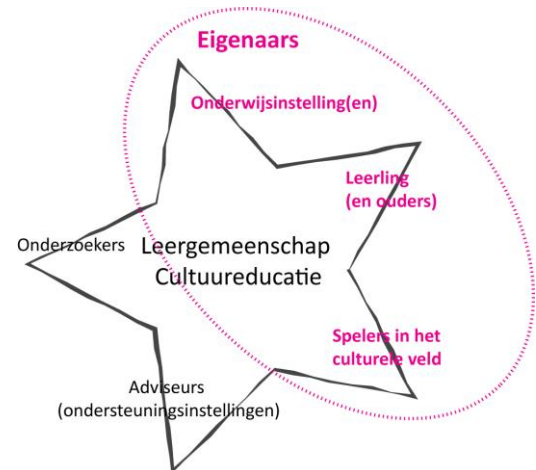
Meer informatie

Wie werken er samen? (uitgebreid)

In een Leergemeenschap Cultuureducatie zijn er vijf rollen.

1. De onderwijsinstelling
2. Leerling (en ouders)
3. Spelers in het culturele veld
4. De adviseur
5. De onderzoeker

Hieronder worden de verschillende rollen uitgebreider toegelicht. Hierbij moet worden opgemerkt dat elke leergemeenschap een geheel eigen karakter heeft en dat de rollen van de verschillende partners in elke leergemeenschap andere nuances kunnen hebben.

1. Onderwijsinstellingen

Binnen een leergemeenschap hebben de betrokken leerkrachten een onderzoekende houding. Zij bepalen vooraf hun eigen doelstelling betreffende de leergemeenschap en stemmen deze af met de andere partners bij de start van de leergemeenschap.

Gedurende de leergemeenschap gaan zij gezamenlijk met de andere partners op zoek naar de manier waarop zij de gezamenlijke kennis verder kunnen ontwikkelen en een plek kunnen geven in hun school. Samen met de andere partners ontwerpen zij nieuwe onderwijsvormen. Deze vormen moeten uiteraard passen bij hun onderwijskundige visie en visie op cultuureducatie. Gedurende de leergemeenschap proberen de leerkrachten de nieuwe vormen uit binnen hun school.

Praktijkervaringen en leeropbrengsten worden weer gedeeld binnen de leergemeenschap en vandaaruit worden de onderwijsvormen verder doorontwikkeld.

2. Leerling (en ouders)

De leerling is vanzelfsprekend de centrale persoon. En ook bij hen staat de onderzoekende houding centraal. De nieuwe onderwijsvormen zullen moeten aansluiten op de ontwikkeling van en wijze van leren van de betreffende leerlingen. Per leergemeenschap wordt bekeken in welke mate leerlingen en ouders een rol spelen in de ontwikkeling van een concept. Leerkrachten proberen de ontwikkelde concepten uit en evalueren met de leerlingen.

3. Spelers in het culturele veld

Bij de start van de leergemeenschap geven de culturele partners aan welke kennis zij gezamenlijk verder zouden willen ontwikkelen en welke doelstellingen daar aan verbonden zijn. Ze stemmen deze af met de andere partners bij de start van de leergemeenschap. T

ijdens de leergemeenschap ontwikkelen zij mee aan nieuwe onderwijsvormen, aan dat wat er uiteindelijk in de klas gaat gebeuren. Binnen de leergemeenschap wordt bepaald welke rol de culturele partner heeft in de uitvoering. Omdat het om inbedding van de innovatie draait is de culturele partner nooit eenzijdig uitvoerend zonder actieve rol van de leerkracht daarin. Er is altijd sprake van kennisdeling met de leerkracht in de uitvoering.

4. Onderzoekers

De onderzoekers beluisteren de doelstelling, de onderwijskundige visie en de visie op cultuureducatie van de betrokken partijen. Vandaaruit reiken zij theorieën aan die de praktijk kunnen verrijken en de plannen op een volgend niveau kunnen krijgen. Hun taak is alle partijen te prikkelen tot een zone van de naaste ontwikkeling en mee te denken in een passende manier van meten. De rol van de onderzoeker heeft drie kanten:

- a. Ten eerste maakt de onderzoeker deel uit van de leergemeenschap, participeert daarin;
- b. Ten tweede heeft de onderzoeker een hele praktische taak, want zij werkt nauw samen met leerkrachten, studenten en beleidsmedewerkers. Zij voedt, kijkt, reflecteert en prikkelt. Ze onderzoekt hoe de nieuwe onderwijsvormen werken en op welke wijze deze bijgesteld kunnen worden na evaluatie. De onderzoeker jaagt binnen de leergemeenschap, het werken volgens de kwaliteitscyclus aan;
- c. Ten derde voert de onderzoeker een praktijkgericht onderzoek uit met als onderzoeksvragen:
 - Hoe kan cultuureducatie vorm worden gegeven als een leergemeenschap cultuureducatie op een manier die maximaal aansluit bij de behoeften van de leerlingen en de partners?
 - Op welke manier kunnen, (deels) aansluitend bij het gebruik van een digitaal portfolio, op een efficiënte, rijke en overtuigende manier de leeropbrengsten op leerlingniveau, binnen de leergemeenschappen cultuureducatie zichtbaar gemaakt worden?

Doel van de onderzoeker is om met de aan te reiken theorieën, concepten of interventies de beoogde uitkomsten en oplossingen van de leergemeenschap te behalen.

Omdat er door de onderzoekers vooral gekeken wordt of een oplossing werkt, heeft het onderzoek dus vooral praktisch nut voor het onderwijs.

5. Adviseurs Cultuureducatie

De adviseur begeleidt het proces van verschillende partijen die hun eigen doelstellingen hebben tot een samenwerking waarin gezamenlijke doelstellingen centraal staan. De adviseur treedt dus op als procesbegeleider, stelt vragen, prikkelt tot een onderzoekende houding door deze zelf ook uit te dragen, raapt zaken bij elkaar, zorgt dat iedereen de gezamenlijke doelstellingen goed in het vizier houdt en houdt in het oog dat afspraken daadwerkelijk vorm krijgen. Tevens prikkelt de adviseur de leergemeenschap om na te denken over de borging. De rol van de onderzoeker en de adviseur hebben een overlap. In de praktijk zal blijken wie wat doet. Hierover maken adviseur en onderzoeker per leergemeenschap afspraken.

Welke ondersteunende partijen begeleiden de leergemeenschappen?

In Drenthe wordt binnen Compenta samengewerkt met:

- Onderzoekers: Hanzehogeschool
- Steunfunctie: De Kunstbeweging, ICO Assen en Skala en Kunst en Cultuur Drenthe.

Wie zijn de onderzoekers:

Vanuit de Onderzoeksgroep Kunsteducatie van het Kenniscentrum Kunst & Samenleving/Centre of Expertise Healthy Ageing, Hanzehogeschool Groningen aan CMKII in Noord-Nederland zijn er drie onderzoekers betrokken:

- **Evert Bisschop Boele**, lector Kunsteducatie aan de Hanzehogeschool en bijzonder hoogleraar cultuurparticipatie Erasmus Universiteit: eindverantwoordelijke voor het onderzoek;
- **Corinne van Beilen**, docent-onderzoeker, verbonden aan de Master Kunsteducatie (NHL/Hanzehogeschool) en Master of Music (Hanzehogeschool): accent op de ontwikkeling van leergemeenschappen cultuureducatie, met daarbinnen de leeropbrengsten op leerlingniveau
- **Elsje Huij**, docent-onderzoeker, verbonden aan de PABO Hanzehogeschool: accent op leeropbrengsten en beoordelingsprocessen, in het bijzonder de inzet van schoolfolio, binnen de context van de leergemeenschappen cultuureducatie.